

PRIMELE CERCETĂRI ARHEOLOGICE EFECTUATE LA CASTRUL ROMAN DE LA PODMOALE (SIGHIȘOARA)

Volker Wollmann
Nicolae Teșculă

Descoperiri arheologice efectuate la Podmoale (Burgstadel), constând din cărămizi, urne, geme, monede etc. au fost semnalate deja în anul 1832 de polihistorul Johann Michael Ackner,¹ în studiul său *Reise nach Várbely in antiquarischer Hinsicht im Jahre 1832. Beitrag zur Alterthumskunde von Siebenbürgen*.²

J. F. Neugebauer, în anul 1851, semnalează pe dealul Stîla, care apare în documente sub numele Steilau³ și se află la îndepărtarea de un sfert ce ceas de orașul Sighișoara, că s-au găsit urme de zidărie veche, în zona numită Burgstadel. În împrejurimi s-au descoperit multe monede romane și grecești, în special monede emise

---

¹ Johann Michael Ackner s-a născut în satul Șaeș la 25 ianuarie 1782. După absolvirea Gimnaziului Evanghelic din Sighișoara din 1805 urmează studii de teologie, filologie, istorie, științele naturii, filosofie și arheologie la Universitățile din Wittenber și Göttingen. Din 1808 se întoarce în Transilvania și devine profesor la Gimnaziul Evanghelic din Sibiu. Rămâne în această funcție până în anul 1821 când devine preot evanghelic în localitatea Gușterița (azi cartier al Sibiului). Dintre lucrările sale amintim: *Antiqua musei Parisiorum monumenta*, Hermannstadt (1809); *Beitrag zur Geognosie und Petrefaktenkunde des südöstlichen Siebenbürgens*, Wien, 1851; *Die römischen Altertümer und deutschen Burgen in Siebenbürgen*, Wien, 1857; *Die Colonien und militärischen Standlager der Römer in Dacien*, Wien, 1857; *Die römischen Inschriften in Dacien*, gesammelt und bearbeitet von M. J. Ackner und Friedr. Müller, Wien, 1865. Datorită meritelor sale primește în 1854 Crucea de Merit cu Coroană, iar la 23 septembrie 1858 cu ocazia a 50 de ani de activitate i se acordă titlul de Consilier Imperial, de asemenea a primit decorații din țară și străinătate prin acordarea titlului de membru al *Verein für Siebenbürgische Landeskunde*. A fost numit în comisia *Imperială regală pentru cercetarea și păstrarea monumentelor precum și a instituției Imperiale și regale de biologie* din Viena. A devenit membru al *Institutului de arheologie* din Roma, membru al Academiei Regale Leopoldino-Karoliniane de științe ale naturii din Jena. Moare la vârsta de 81 de ani în 13 august 1862 la Gușterița. Vezi: Volker Wollmann, *Johann Michael Ackner (1782-1862). Leben und Werk*, Cluj, Dacia 1982.

²Johann Michael Ackner, "Reise nach Várbely in antiquarischer Hinsicht im Jahre 1832. Beitrag zur Alterthumskunde von Siebenbürgen," în *Transsilvania. Periodische Zeitschrift für Landeskunde*, Hermannstadt, II. Band, 1834, p. 354: "... daß Schäßburg mit seinem westlich am linken Kokelufjer gelegenen sogenannten Burgstadel, auf dem man röm. Ziegel, Urnen, Gemen, Münzen und dergl. Ausackert."

³În limba română zona este cunoscută sub numele "La Chip." În anul 1877, elevul Emilian Ciceiu de la Gimnaziul Evanghelic din Sighișoara găsește în zona "La Chip" un inel de bronz pe care îl donează școlii sale. Vezi: *Programm des evangelischen Gymnasium in Schäßburg und damit verbundenen Lehr-Anstalten, zum Schlusse des Schuljahres 1877/78*, veröffentlicht von Direktor Daniel Hohn, Schäßburg, Druck und Verlag Friedrich Jördens, 1878, p. 81.

de Dyrrhachium, redând o vacă alăptând.⁴ Aceste informații au fost preluate de Kövály László, în monumentală sa carte *Erdeley régiségei*.⁵

Friedrich Müller remarcă imprecizia informației lui Neugebauer după care la Stila (de fapt Steilau) ar fi existat urmele unor ziduri vechi⁶ și susține – în mod surprinzător – că nici pe Burgstadel (Podmoale) nu se cunosc astfel de urme. Müller spune că această informație eronată se datorează faptului, că pe dealul Podmoale, nu departe de locul unde pâraul Seifen se varsă în Târnava ar fi apărut anual la în urma arăturilor cărămizi, fragmente ceramice, monede și obiecte din bronz și metale rare.⁷ Deja în culegerile de inscripții ale lui Wolfgang Lazius (1556)⁸ și Johannes Seivert (1773)⁹ au fost publicate piese epigrafice provenind din Sighișoara, dar fără specificarea locului exact de descoperire, care nu se cunoștea.

Primele investigații care urmau să lămurească locul de proveniență a acestor inscripții le-a întreprins din inițiativa „*Verein für siebenbürgische Landeskunde*” sîghişoreanul Johannes Graef¹⁰ în anul 1847, care au confirmat că într-adevăr la Podmoale a existat un castru sau o așezări permanentă. Din păcate raportul înaintat consiliului asociației („*Vereinsausschuss*“) n-a fost publicat.¹¹

Nu știm dacă Carl Gooß¹² face, în repertoriul său referire la aceste săpături sau la altele efectuate eventual, chiar sub îndrumarea sa, prin intermediul cărora, s-ar fi

---

⁴ J. F. Neugebauer, „*Dacien. Aus den Ueberresten des klassischen Alterthums, mit besonderer Rücksicht auf Siebenbürgen*,” Kronstadt, 1851, p. 225: „*Auf dem ¼ Stunde von der Stadt belegen(!) Berg Stila, in alten Urkunden Steinau genannt, befindet sich viel altes Mauerwerk, welches man das Burgstädtel nennt. Auch finden sich hier in der Nähe die Ruinen der Burg Sandau. Es hat diese Gegend bereits viele römische und griechische Münzen geliefert, besonders viele Münzen aus Dyrrhachium mit der säugenden Kuh.*”

⁵ Kövály László, *Erdeley régiségei*, Pest, 1852, p. 30.

⁶ Friedrich Müller, „*Archäologische Skizzen aus Schäßburg*” în *Archiv des Vereins für siebenbürgische Landeskunde*, Neue Folge, 2, 1855, p. 389

⁷ *Ibidem*, p. p. 390: „... da wo der Seifenbach am Fuß des Kronenbüchels oder Krennbüchels (Kränebüchel) sich mit der Kokel vereint, beim Pflügen noch alljährlich Ziegel- und Gefäßstrümmer und wohl auch Münzen und andere antike Gegenstände aus Bronze und edlen Metallen ans Licht gebracht werden.”

⁸ Wolfgang Lazius, *Regni Hungariae descriptio vera*, Viennae, 1556.

⁹ Johannes Seivert, *Inscriptiones monumentorum Romanorum in Dacia mediterranea*. Trattner, Wien 1773.

¹⁰ Știm doar că a fost inspector silvic la Sighișoara: Gheorghe Baltag, *Sighișoara înainte de Sighișoara. Demografie și habitat în bazinul mijlociu al Târnavei Mari din preistorie până în sec. al XIII-lea d. Hr., cu privire special asupra zonei municipiului Sighișoara*. Ediția a doua revizuită și adăugită. Ediție postumă, ed. Limes, Cluj-Napoca, 2021, p. 14.

¹¹ Friedrich Müller, *op. cit.*, p. 391, nota 15.

¹² Se va naște la Daia în 9 aprilie 1844. După decesul prematur al tatălui său va urma, la câteva luni, mama sa și va fi crescut de bunicul matern Johann Georg Fronius, preot în Seleușul Mare. Studiile elementare și gimnaziale le va face la Sighișoara. După finalizarea gimnaziului în anul 1862 se va orienta spre studierea muzei Clio, prin cursurile de specialitate efectuate la Universitatea din Heidelberg și la Universitatea din Jena. Se va întoarce în localitatea natală, unde devine profesor de istorie la gimnaziul evanghelic timp de 15 ani. Va avea o activitate prestigioasă în domeniul cercetării arheologice, a perioadei antice din Dacia romană. Meritele sale vor fi recunoscute de numeroși cercetători germani, dintre care se remarcă Thomas Mommsen. De altfel, eruditul german îl și menționează pe Gooß în monumentală sa lucrare

dezvelit o porțiune de drum pavat, care asigura accesul la castrul roman dinspre vest și cu prilejul cărora s-ar fi descoperit substrucțiile unei clădiri.¹³

La vremea respectivă valul, de pe latura de est, încă, era perfect vizibil. Drumul roman făcea un ocol înainte de a ajunge la castru până la râul Seifen, unde s-au mai putut vedea o culeie din piatră brută legată cu un mortar calcaros, urcând așa numita „Breite“, vizibil încă în timpul lui Gooß în valea râului Seifen.

La distanța de trei sferturi de oră, la marginea platoului „Breite“ exista o necropolă de incinerare cu urne lucrate cu mâna, care datorită distanței, după opinia lui Gooß nu aparținea de castru. Pe baza descoperirilor monetare făcute în necropolă, aceasta a funcționat până în anul 156 p. Chr. din timpul domniei împăratului Antoninus Pius.

***

Primele cercetări arheologice sistematice care au avut menirea ca să elucideze problemele legate cu privire la caracterul militar sau civil a acestui obiectiv arheologic au avut loc în anii 1963-1967. Ele au fost efectuate de către Muzeul de Istorie din Cluj, conduse în anul 1963 de profesorul Kurt Horedt¹⁴ și continuate în anii 1964-1967 de Ioan Mitrofan. Din partea Muzeului de Istorie Sighișoara au participat Doina Ignat și Gheorghe Moldovan.

Istoria romanilor. S-a apropiat și de istoria veche a poporului român, a începuturilor sale, prin două studii, unde va prezenta disputele dintre Rösler și Hașdeu cu privire la continuitatea românilor: *Die neueste Literatur über die Frage der Rumänen* și *Zur Rumänenfrage*. Moare la 23 iunie 1881 în orașul său natal Sighișoara. Despre viața și activitatea profesorului Karl Gooß vezi: Nicolae Teșculă, „Dinastii culturale la Sighișoara în secolul al XIX-lea. Familia Gooß” în *Țara Bârsei*, serie nouă, nr. 14, 2015, pp.110-114.

¹³ Carl Gooß, *Chronik der archäologischen Funde Siebenbürgens*, 1876, p. 107: „Auf dem <Burgstadel> ... befand sich ein römisches Lager, dessen östliche Wallseite noch vollkommen kenntlich ist. Grabungen haben hier eine gepflasterte Strasse, namentlich deren Aufstieg von Westen her und die Substruction eines Hauses bloßgelegt.“

¹⁴ Kurt Horedt (1914-1991). Se naște la Sibiu în data de 30 martie 1914 la Sibiu. Studiile gimnaziale le urmează în orașul natal, apoi devine student la Universitatea din Cluj specializarea istorie. Obține licența în istorie în anul 1936, după care se specializează în domeniul preistoriei la universitățile din Leipzig, Kiel și Bonn. Sub îndrumarea profesorului Kurt Tackenberg de la Universitatea din Bonn susține doctoratul în istorie, având ca temă Wietenbergkultur (Cultura Wietenberg), al cărei nume fusese dat de bunicul său, Carl Seraphin, după numele locului, unde a făcut săpături arheologice. Se întoarce în țară și lucrează la Muzeul Brukenthal din Sibiu și apoi la Universitatea din Cluj. În anul 1981 emigrează în Republica Federală Germania, unde devine membru al Institutului arheologic german. A avut contribuții importante la cercetarea mileniului unu în Transilvania și a fost preocupat de problemele epocii bronzului, fiind unul dintre creatorii școlii moderne de arheologie: Tudor Soroceanu: Kurt Horedt. „Eine Persönlichkeit in bewegten Zeiten” în *Transsilvania. Archäologische Untersuchungen zur älteren Geschichte des südöstlichen Mitteleuropa. Gedenkschrift für Kurt Horedt*, herausgegeben von Nikolaus Boroffka und Tudor Soroceanu, 1999, pp. 11–17.

În literatura de specialitate am găsit o singură referire despre săpăturile de la Podmoale, care prin anii 1930 ar fi fost efectuate de Julius Misselbacher.¹⁵ Dumitru Tudor,¹⁶ menționează sondaje făcute și în anii 1936, 1937 și 1950. Autorii raportului de săpături, din anii 60 ai secolului XX, Ioan Mitrofan și Gheorghe Moldovan¹⁷ se pare că n-au cunoscut sau au ignorat rapoartele cu rezultatul săpăturilor din anii 1935-1936, păstrate în formă de manuscris, încă necercetate, în arhiva Muzeului de Istorie din Sighișoara, împreună cu alte documente, care de referă la aceste săpături.

Printre aceste documente se află „*Autorizația*” pe care Comisiunea Monumentelor Istorice – Secțiunea pentru Transilvania, din Cluj a acordă în 12 Aprilie 1933 profesorului Carl Seraphin¹⁸ din Sighișoara în calitate de delegat al Muzeului „*Sighișoara Veche*” pentru efectuarea unor săpături în vara anului 1933, în hotarul orașului „*la locul unde se află urmele unei așezări romane.*”¹⁹ În această autorizație semnată de Președintele D. M. Teodorescu și de secretarul Constantin Daicoviciu, se specifică faptul că ea este valabilă numai pe anul 1933, urmând ca profesorul Carl Seraphin să înainteze până la 1 octombrie 1933 o dare de seamă sumară.²⁰

Pe baza acestei dări de seamă, care a fost trimisă cu întârziere, cum rezultă din adresa Comisiunii Monumentelor Istorice din 25 Octombrie 1933 domnului Carl Seraphin,²¹ autorizația obținută pentru anul 1933 a fost prelungită și pentru anul 1934.²² Din păcate nu s-a păstrat acest raport, cum nu există nici alte însemnări sau schițe despre săpăturile efectuate în anul 1933, dar de altfel nici pentru cele efectuate în anul 1934.

---

¹⁵ Julius Misselbacher (1903-1963) provenea dintr-o familie renumită prin activitatea ei comercială în Sighișoara a avut preocupări în domeniul istoriei artei și a istoriei orașului. Membru corepondent al Comitetului național pentru monumente istorice. După cel de-al doilea război mondial realizează alături de macheta cetății Sighișoara, o machetă a Mediașului (aflată la muzeul din Mediaș) și a cetății dacice Costești. Macheta cetății Sighișoara reprezintă situația din 1735 și a fost realizată de Julius Misselbacher în anul 1952, fiind o comandă a Muzeului de Istorie. Execuția machetei s-a efectuat pe baza planului orașului aflat la Arhiva de război din Viena, compusă cu desene, planuri, vederi care documentează situația arhitectonică la anul 1735. Numai 3-5% a fost reconstituită fără documente, dar în analogie cu case similare vecine. Vezi: Nicolae Teșculă, „Julius Misselbacher (1903-1963) și Muzeul de Istorie Sighișoara” în *Apulum, series Historia & Patrimonium*, nr. LVIII, 2021, pp.287-294.

¹⁶ Dumitru Tudor, *Orașe, țirguri și sate în Dacia romană*, ed. Științifică, București, 1968, p. 175.

¹⁷ I. Mitrofan și Gh. Moldovan „Castrul roman de la Sighișoara,” în *Acta Musei Napocensis*, 5, 1968, pp. 99-109.

¹⁸ Carl Seraphin (1862-1951). Se naște la Sighișoara. A studiat filologia clasică la Berna, Tübingen și Berlin. A fost profesor la Gimnaziul Evanghelic din Sighișoara. Este autorul celebrei descoperiri a epocii bronzului de la Dealul Turcului (Wietenberg) prin săpăturile arheologice desfășurate între anii 1902-1904. Este bunicul istoricului și arheologului Kurt Horedt: Gheorghe Baltag, *op. cit.* p. 15.

¹⁹ Dosar ” Numismatică 1951-1987 + Documente în original, copie sau traduceri istorice și din ziare”, în *Arhiva Muzeului de Istorie Sighișoara*, f. 57.

²⁰ *Ibidem*, f. 59.

²¹ *Ibidem*, f. 60.

²² *Ibidem*, f. 58.

Întrucât din motive pe care nu le cunoaștem Muzeul din Sighișoara încă nu obținuse până în 10 februarie 1936 autorizația de săpături pentru anul respectiv, Julius Misselbacher se adresează lui Kurt Horedt aflat în ultimul an de studiu la Cluj, pentru a interveni la nevoie la secretarul Comisiunii Monumentelor Istorice, Constantin Daicoviciu, la care acesta îi sugerează ca muzeul să urmeze drumul oficial și ca autorizația să nu fie eliberată pe numele unei persoane, oferindu-se să formuleze textul cererii, după cum urmează: *Către Onor. Comisiunea Monumentelor Istorice. Secțiunea pentru Transilvania, Cluj. Muzeul din Sighișoara „Alt-Schässburg” avea pentru anii trecuți sub nr. . . . . autorizația comisiei monumentelor istorice de a executa săpături în împrejurimea de Sighișoara. Din cauza lipsei mijloacelor materiale nu s-a putut începe aici o lucrare mai mare. Cu toate nu e probabil, că vom dispune aici în anul acesta sau în anii viitori de mijloace materiale necesare avem totuși oarea de a Vă ruga să ne prelungiți și să ne reînouiți, pentru toate eventualitățile, autorizația dată. Primiți, Vă rog asigurarea deosebitelor noastre considerațiuni, . . . pentru direcțiunea muzeului ...*²³

Cum s-a mai spus, în prezent nu se cunosc rezultatele investigațiilor arheologice efectuate la Podmoale în vara anilor 1933-1934. Doar în planul orizontal înfățișând săpăturile din 8-11 septembrie 1934 este marcat (cu galben) terenul unde au fost efectuate săpăturile din anul 1934 (vezi fig. 5).

În arhiva Muzeului de Istorie din Sighișoara s-au păstrat doar două rapoarte, mai degrabă note informative succinte cu privire la săpăturile efectuate în anii 1935 și 1936, însoțite de câteva schițe, înfățișând planuri orizontale și profile.

I

La investigațiile arheologice din anul 1935 s-au efectuat între 8 și 11 septembrie, s-au folosit zilnic în mediu 15 lucrători. Au fost executate două secțiuni la distanța de 42 m. În/pe direcția V-NV au apărut la adâncimea de 60 cm, urmele unui zid cu înălțimea de 1 m și lățimea de 60 cm. A mai putut fi identificat un „dig” cu lungimea de 78 m și lățimea totală de 5-6 m, care a fost atribuit fie unui val sau unei porțiuni de drum. Pavajul de piatră din interiorul valului era format din plăci de gresie neuniforme cu o grosime de 10 cm. Pavajul cu lățimea de 2,25 m a fost dezvenit la adâncimea de 50 cm pe o porțiune de 4,50 m, fiind executat în unele locuri din prundiș de mărimea unui pumn (Fig.1-2).

Ca material litic cercetat a apărut un bloc prelucrat din gresie ornamentat, provenind probabil de la un pilastru sau de la o cornișă și fragmentul unei inscripții, din care s-au mai putut descifra doar literele: R V Z.

Raportul menționează ca material tegular, cărămizi ornamentate cu cercuri concentrice sau eliptice, amprente cu labe de animal și în formă cioc de barză.

Printre puținele obiecte din fier raportul înșiră un fragment de căpăstru, o cheie și câteva cuțite, iar ca obiecte executate cupru doar o plăcuță, un ac și o cataramă. Cele trei monede apărute au putut fi atribuite la prima vedere împăraților Traian și Antoninus Pius. Sunt menționate și câteva fragmente de sticlă printre care și fundul unui vas și numeroase obiecte din os (incl. vertebre de pești).

---

²³ *Ibidem*, f. 41.

Materialul ceramic apărut în timpul efectuării acestui sondaj consta din fragmente de la diferite tipuri de vase, de la un vas de provizie cu pereții groși, tip *Dolia*, de la opaite și de la vase ornamentate.

Cu o echipă de 17 de lucrători în fiecare zi au fost întreprinse săpăturile, care au avut loc între 27–30 iulie 1936. Întrucât aprobarea proprietarului terenului în locul numit „*Seifen*“ din Podmoale s-a acordat numai pe o suprafață mai restrânsă, cercetările și-au propus doar urmărirea traseului drumului roman și urmele podului pe care le-a semnalat C. Gooß²⁴ și Karl Fabritius.

Cele două secțiuni transversale efectuate la adâncimea de 1,50 m pe presupusul traseu al drumului în „*Seifen*“ au rămas fără rezultat. În schimb au putut fi dezvelite în șanțul pârâului Seifen urmele unui pod, mai târziu și cele ale drumului roman. Urmele podului se aflau în hotarul familiilor Henning și Leonhardt. Pe malul estic au putut fi dezvelite două laturi ale culeei podului. Zidăria podului a fost realizată *in opus incertum*, adică din piatră brută prinsă cu var. A apărut o porțiune de zid cu o lungime de 9 m și o lățime, care varia între 85-75 cm îngustându-se în înălțime (Fig. 3 „a“). A putut fi dezvelită și o porțiune de zid în adâncimea de 2,30 m, pe rampa de acces a podului (Fig. 3 „b“). În raport se mai semnalează și porțiunea de zid marcată cu litera „c“ având lungimea de 3 m, lățimea de 0,65 m. Cele trei porțiuni de zid („a“, „b“, „c“) se află la distanță de 6,60 m între ele. Cu literele „d“ și „e“ au fost marcate fragmentele de zid aflate la distanțe de 5 m de pe malul vestic al pârâului, atribuite culeei vestice a podului. Aici stratul de prundiș avea grosimea de 25 cm, spre deosebire de malul opus unde aceste măsura numai 15 cm.

Distanța dintre urmele descoperite în partea de est și vest ale podului a fost de 17 m, dar este de presupus că deschiderea arcului a fost mai mică.

Cele două secțiuni transversale executate la Podmoale printr-o ridicătură de pământ, având asemănarea unui val, au ridicat problema dacă nu cumva sunt reminiscențele un *agger* al unui castru de pământ (Fig. 3 a–b). Confirmarea acestei ipoteze ar fi presupus efectuarea unei secțiuni, cât mai adânci pe latura de NV, pentru a constata dacă acea „*ridicătură*“ ar fi avut aceeași compoziție din prundiș și pavaj din piatră.

Aproximativ paralel cu acest val, la o distanță de 35 m pe direcția sud s-au executat la distanța de 10 m nouă secțiuni (Fig.4). În legendă se specifică pentru fiecare secțiune grosimea stratului vegetal (humus) și al stratului de cultură. Valul de pământ măsura în acest loc 123 m. În aceste sondaje n-au apărut decât fragmentele unui vas din ceramică cenușie și un topor din fier.

Săpăturile sistematice amintite mai sus au avut menirea ca să confirme presupunerea lui Carl Seraphin și a colaboratorilor săi, că ridicăturile de pământ cu asemănarea unui val semnalate la Podmoale provin de la un castru de pământ, de la care însă s-au păstrat foarte puține elemente constructive ale incintei sale.

Construit la capătul sud-vestic al platoului Podmoale, castrul roman de la Sighișoara, având numai o fază de pământ, era de forma unui pătrulater neregulat cu laturile lungi orientate pe direcția NV-SE și două șanțuri. Latura de sud-est are circa

---

²⁴ Carl Gooß, *Chronik...*, p. 107.

140 m lungine, cele de nord-vest și sud-vest s-au păstrat pe 182 și respectiv, 178 m, iar pe latura de nord-vest distanța dintre laturile de nord-est și sud-vest este de 130 m; trei laturi urmând formele de teren.²⁵ Ceea ce apare mai neobișnuit în construcția acestui castru, deosebindu-se de cele cunoscute până în prezent în Dacia este faptul că cel de-al doilea șanț, de altfel mult mai mic, se află la o distanță destul de mare față de primul șanț.

Dacă s-ar fi continuat probabil seria investigațiilor arheologice începută în anul 1933 și întrerupte cu izbucnirea celui de al Doilea Război Mondial, precis am fi intrat în posesia altor rapoarte de săpătură, posibil mai substanțiale în comparație cu cele două prezentate ca anexe.

ERSTE ARCHÄOLOGISCHE UNTERSUCHUNGEN IM RÖMISCHEN MILITÄRLAGER VON BURGSTADL/PODMOALE (SCHÄßBURG)

(Zusammenfassung)

In den Archiven des Geschichtsmuseums in Schäßburg befinden sich Unterlagen über die archäologischen Ausgrabungen, die Julius Misselbacher 1935-1936 im römischen Militärlager von Burgstadl/Podmoale durchführte. Die archäologischen Untersuchungen im Jahr 1935 wurden zwischen dem 8. und 11. September durchgeführt, wobei durchschnittlich 15 Arbeiter täglich beschäftigt waren. Es wurden Spuren einer Mauer, eines "Deiches" und einer Steinpflasterung entdeckt. Im Jahre 1936 fanden die Untersuchungen zwischen dem 27. und 30. Juli mit 17 Arbeiter im Bereich des Seifenbachs statt. Hier wurden Überreste einer Brücke gefunden. Diese Berichte und Skizzen sind bis heute in der Literatur unbekannt geblieben.

Cuvinte cheie: săpături arheologice, Sighișoara, castru roman, Burgstadl/Podmoale, Julius Misselbacher.

Stichworte: archäologische Ausgrabungen, Schäßburg, römisches Militärlager, Burgstadl/Podmoale, Julius Misselbacher.

A n e x e

Ausgrabungsbericht

Ort: Burgstadl bei Schäßburg

Zeit: 8 – 11. 9. 1935²⁶

Konstruktionen.

1/ Mauerrest. /Beilage 3. IX/. 60 cm unter der Erdoberfläche. 1 m lang 60 cm breit. Bruchsteine mit Mörtel verbunden. /opus incertum/ WWN-

2/ Ein Damm. /Beilage 2 und 4/. Länge 78 m, Gesamtbreite 5-6 m. Die beiden im Abstand von 42 m vorgenommenen Querschnitte lassen eine sicherlich nicht zufällige Ansage erkennen, die wahrscheinlich entweder eine Strasse oder einen Wall darstellte. Die Steinpflasterung im Damm besteht aus durchschnittlich 10 cm dicken unregelmässigen Sansteinplatten.

3/ An anderen Stellen /Beilage 2. VIII, Beilage 3. VI, VII/ konnte ein der Dammpflasterung ähnliches Steinpflaster freigelegt werden. Bei 3, VII hat das Pflaster eine Breite von 2,25 m und

²⁵ cf. I. Mitrofan, Gh. Moldovan, op. cit., p. 104.

²⁶ Dosar "Numismatică 1951-1987 + Documente în original, copie sau traduceri istorice și din ziare", în *Arhiva Muzeului de Istorie Sighișoara*, f. 44-45.

wurde auf eine Länge von 4,50 m, 50 cm unter der Erdoberfläche, festgestellt. Bei 2, V konnte ein Pflaster aus faustgrossen Kieselsteinen aufgedeckt werden.

Stein.

Es wurde ein behauener Sandstein mit Ornamenten versehen, gefunden /Beilage 3, III/, der entweder die Basis oder das Kapitel eines Pfeilers oder den Eckstein eines Gesimses darstellt. Weiteres wurde in der Nähe davon / Beilage 3, IV/ ein Stein mit verstümmelten Buchstaben entdeckt, die wahrscheinlich [R V Z] zu lesen sind.

Ziegeln.

Mauerziegeln.

Bei einem Stück lässt sich die Form rekonstruieren /39,5 cm x 28,5 x 6,5 cm/ und es trägt als Muster drei konzentrische Kreise. Andere Stücke hatte(n) eine Dicke von 5,5 cm oder 4,5 cm. Andere Muster bei den gefundenen Mauerziegeln sind ein Pfotenabdruck, ein Doppelwinkel und ein Storcheschnabel ähnlichen Eindruck.

Dachziegeln

An den gefundenen Stücken lässt sich eine Dicke von 2,5 und 3,5 cm. feststellen.

Muster; Pfotenabdruck(!), konzentrische Kreise oder Ellipsen und Doppelwinkel.

Metall.

1/ Eisen.

Nägel, Ring /aus dem Mundstück eines Zaumen /?/, ein Schlüssel /?/, Messer mit Holzstiel, ein längeres Messer /scaunia ?/ (¹ Corect ar fi „scania“)

2/ Kupfer.

Ein knopfähnliches Stück, kleinere Plättchen, eine Nadel mit Ohr, eine Schnalle.

3/ Drei Münzen. Deren klar erhaltenen Prägung eine nähere Bestimmung sicherlich zulässt. /Eine scheint von Traian, die andern Antonius(!) Pius zu stammen.

Glas.

Mehrere geschweifte Stücke, ein Gefässboden.

Knochen.

Zahlreiche Knochenreste, ein Fischwirbel ohne Dornfortsätze.

Keramik.

Zahlreiche Tonscherben, deren schönere Stücke noch zusammengestellt werden müssen. Scherben von Dolia, mit 2 cm dicken Wänden, Eingussplatte mit Loch eines Öllämpchens, Scherben mit erhabener Ornamentierung u. s. w.

2. Ausgrabungsbericht²⁷

Ort. Seifen und Burgstadel bei Schäßburg

Zeit. 27.7. – 30.7.1936

Arbeiter. täglich 17 Mann

Die Ausgrabungen der letzten zwei Jahre haben schon das ungefähre Bild der römischen Ansiedlung auf dem Burgstadel wiedergegeben. Da ausserdem heuer auch nur eine beschränkte Ausgrabungserlaubnis des Eigentümers gegeben worden war, wurde noch versucht den römischen Strassenductus und die Reste einer römischen Brücke, die Goos(s) und Fabritius (¹ care . . . Fabritius ?) in Seifen erwähnen, aufzufinden.

---

²⁷ *Ibidem*, f. 42-43.

Zwei Querschnitte durch den angeblichen römischen Straßenductus in Seifen, in einer Tiefe von 1,50 m waren ergebnislos. Dich konnten am Seifengraben die Reste der Römerbrücke freigelegt werden und dabei auch die Reste der römischen Strasse gefunden werden.

Die Reste der Römerbrücke befinden sich auf dem heute Henning'schen und Leonhardischen Grund in Seifen / s. Skizze e/. Auf dem östlichen Ufer wurden die beiden Seitenmauern des Brückenpfeilers freigelegt. Die Mauern bestehen aus römischem Mauerwerk /Bruchsteine mit Mörtel gebunden, *opus incertum*/.

Das Mauerstück hat eine Länge von 9 m. und eine wechselnde Breite von 85-75 cm. wobei die höher gelegenen Teile der Mauer schmaeler sind.

Das Mauerstück **b** konnte in einer Tiefe von 2,30 cm, auf der Brückenanfahrt freigelegt werden. Es ist die Verlaengerung des Mauerstückes **c** und beide zusammen sind die Reste der südlichen Seitenmauer des östlichen Brückenpfeilers.

Das Mauerstück **c** hat eine Laenge von 3 m. und eine Breite von 0,65 cm. Das vom Mauerstück **a** Gesagte gilt auch hier.

Die Mauern **a** und **b** und **c** liegen in einem Abstand von 6,60 m voneinander entfernt und dieses ist wohl die ungefaere Breite der Brücke gewesen.

(text ilizibil)... auf dem östlichen Ufer befindet sich in einer Tiefe von ungefachr 2,30 m. unter dem Erdboden ein(e) 15 cm dicke Schotterschicht in der auch ein Hufeisen gefunden wurde. Die Schotterschicht stellt die Schotterlage der römischen Strasse dar, wie auch der Fund des Hufeisens beweist, doch konnten ausser dieser Kiesschicht keine anderen Schichtungen gefunden werden, die auf eine festgebaute Strasse hindeuten würden.

Die beiden Mauerbrückstücke d und e, die auf dem westlichen Ufer in einer Entfernung von 5 m. voneinander liegen bilden die Rest(e) westlichen Brückenpfeilers. An beiden Stellen wurden nur Steine und Mörtel gefunden, die auf das Vorhandensein einer Mauer hindeuten, doch konnten wir kein zusammenhaengendes Mauerstück freilegen. In der Naeh von **e** wurde ein halbes Hufeisen gefunden, das römischen Ursprungs zu sein scheint. Die Schotterschichte, die auch auf dem jenseitigen Ufer gefunden wurde, hatte hier eine Dicke von 25 cm. Die Entfernung der östlichen und westlichen Brückenpfeilerreste voneinander betraegt 17 m. doch hatte der eigentliche Brückenboden sicher eine viel geringere Spannweite.

Die Bedeutung dieser Grabung liegt darin, dass ein fester Punkt des römischen Strassenductus im Kokeltal gefunden wurde, die Zusammensetzung der römischen Straße festgestellt werden konnte und die Reste einer römischen Brücke festgelegt wurden.

Auf dem Burgstadel zeigten zwei Querschnitte durch die wallaehnliche, ein Meter hohe Erhebung, dass es sich hier möglicherweise um den agger eines Erdcastrums handelt /S. Skizze/. Eine sichere Bestimmung dieser Bodenerhebung wird erst möglich sein, wenn ein genügend tiefer Querschnitt auch auf der NW Seite dieselbe Bodenzusammensetzung /Kies und Steinpflaster/ zeigen würde.

Parallel mit dem Wall wurde südlich davon in einer Entfernung von 35 m. in Abstaenden von 10 zu 10 Metern Querschnitte gegraben, die über die Bodenschichtung Aufschluss geben sollte /s. Skizze und die Angaben/. Bei diesen Sondierungen wurden kleinere Teile einer römischen Schale aus graugebranntem Ton und eine Axt aus Eisen gefunden.

Explicația figurilor*

Fig. 1. Două secțiuni efectuate prin valul de pământ în timpul săpăturilor efectuate 1935 (Scara 1 : 50).

Fig. 2.- Pavajul de piatră și straturile de umplutură descoperite în val.

Fig. 3.- Urmele podului descoperite în „Seifen” în timpul săpăturilor efectuate 1936 (Scara 1 : 100)

Fig. 4.- Planul de situație reprezentând valul cercetat la Podmoale în anul 1936 cu specificarea grosimii stratului de cultură și a stratului vegetal (humus) la cele nouă secțiuni (Scara: 1: 100).

Fig. 5.- Schița înfățișând perimetrul în care s-au efectuat săpăturile la Podmoale în anul 1934 și 1935 cu specificarea locului unde s-au descoperit fragmente ceramice, porțiuni de zid, pavaje de piatră, o piatră prelucrată și un fragment de inscripție (Scara 1: 200).

Fig. 6.- Detaliu de profil al unei secțiuni efectuate în valul de pământ (Scara 1 : 20).

Fig. 7.- Schița înfățișând perimetrul în care s-au efectuat săpăturile la Podmoale în anul 1934 și 1935 cu specificarea locului unde s-au înregistrat diferite descoperiri arheologice (ca și la Fig. 5) și a traseul valului (marcat cu roșu) (Scara 1: 1.000).

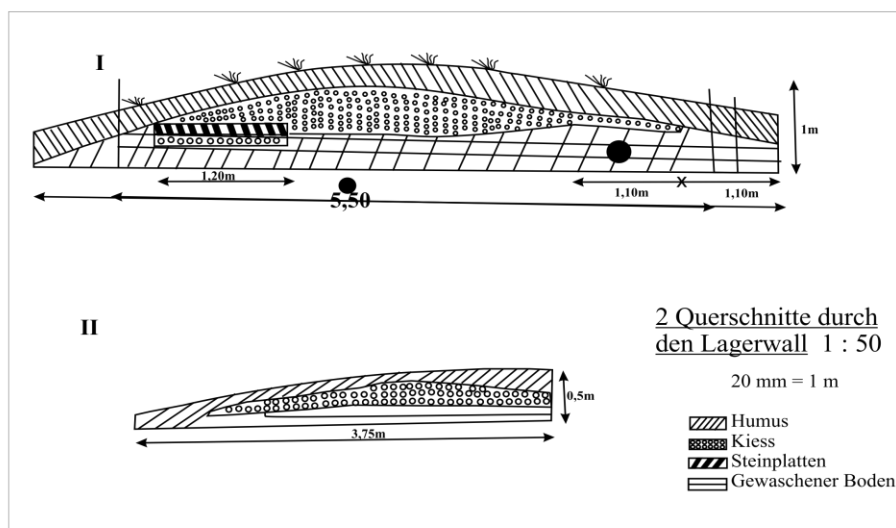

Fig. 1²⁸

* Planșele au fost redesenate de doamna Anca Mătiș, arheolog, Muzeul Național al Unirii Alba Iulia.

²⁸ *Ibidem*, f. 46.

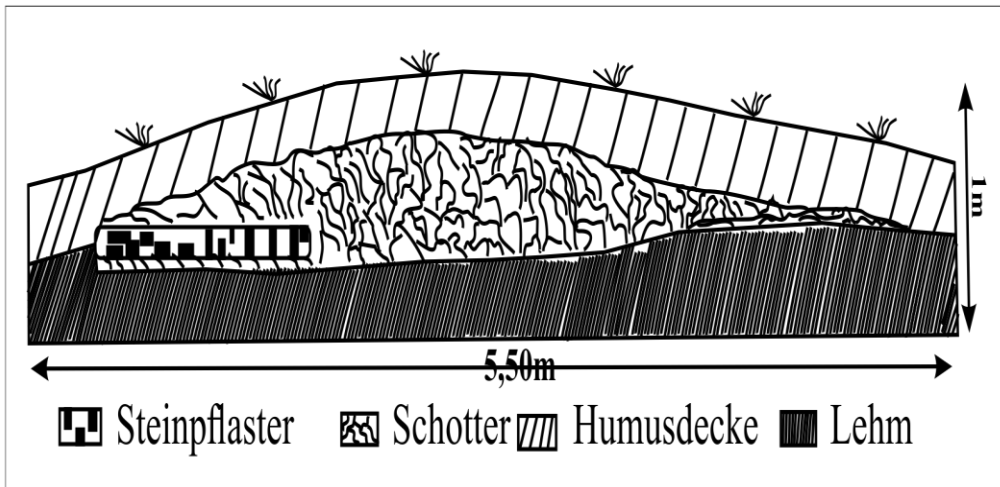

Fig. 2 ²⁹

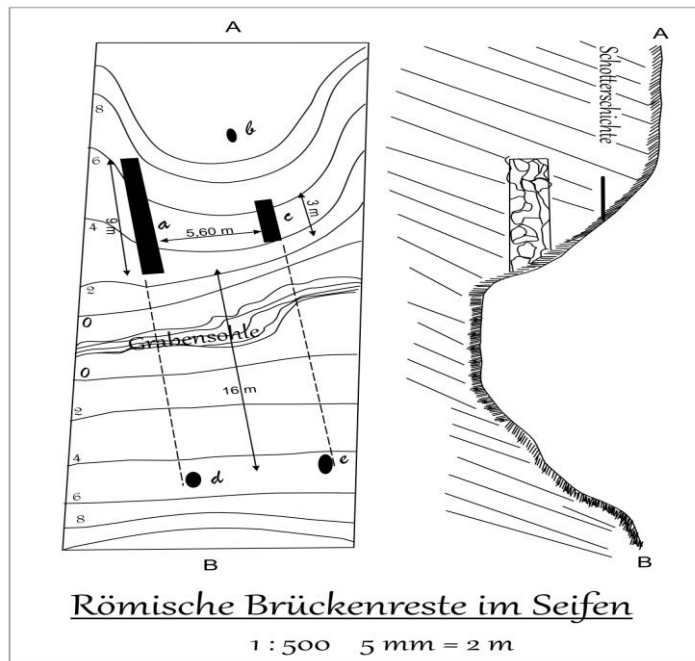

Fig. 3 ³⁰

²⁹ *Ibidem*, f. 47.

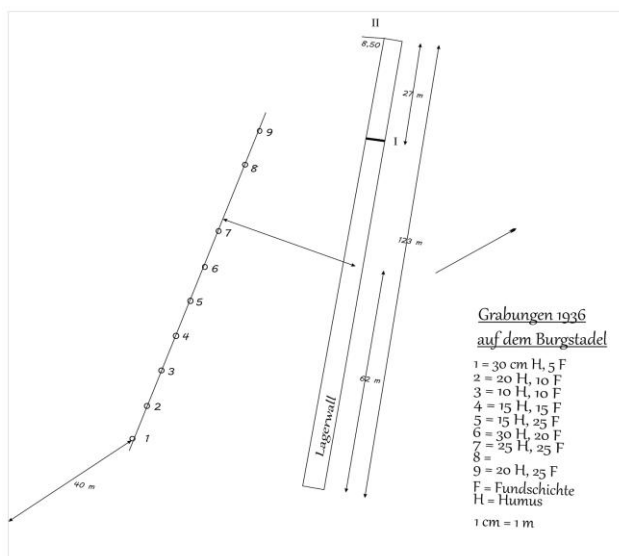

Fig. 4³¹

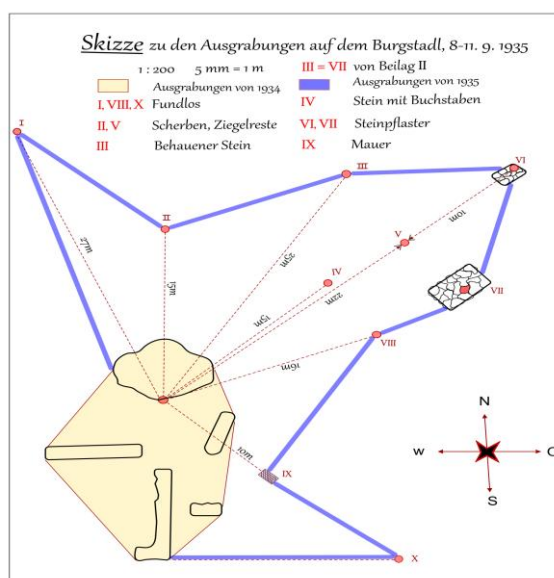

Fig. 5. ³²

³⁰ *Ibidem*, f. 48.

³¹ *Ibidem*, f. 49.

³² *Ibidem*, f. 50.

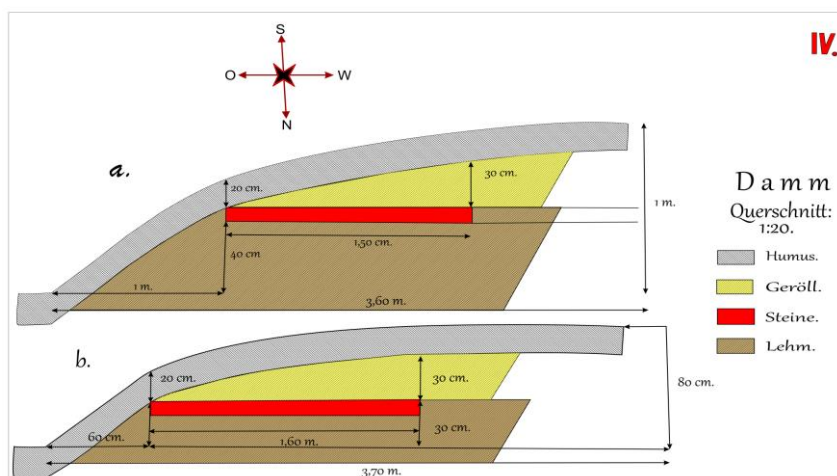

Fig. 6³³

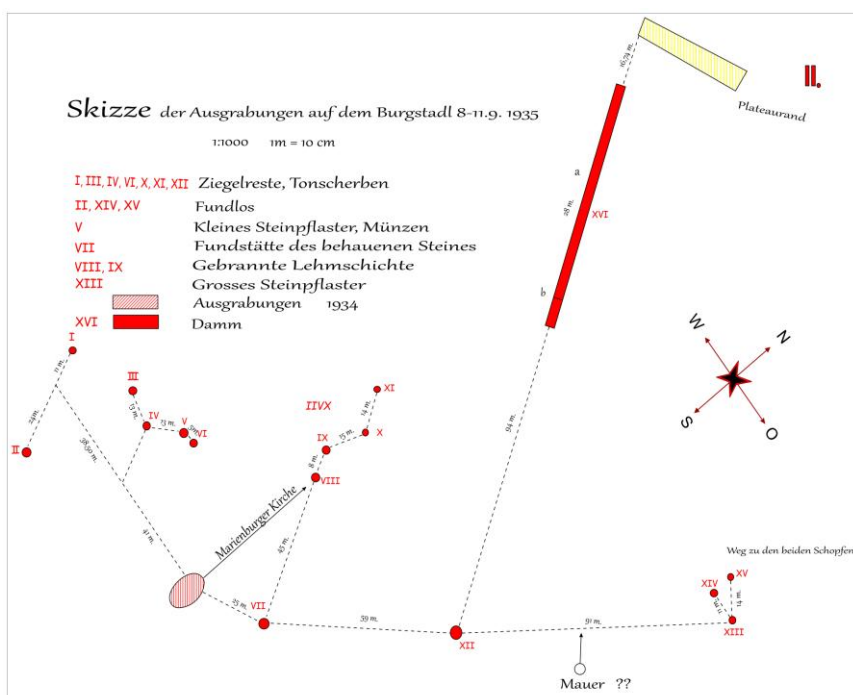

Fig. 7³⁴

³³ *Ibidem*, f. 51.

³⁴ *Ibidem*, f. 52.